

SVERIGE. KUNGL. MAJ:T

**Kongl. may:tz til Swerige, Ordning och
Stadga huru alle Rijkzens Inbyggjare sigh
förhålla skole medh Jachter, Diurefång
och Fugleskiutande. Giord på Rijkzdagen i
Stockholm, åhr 1647.**

Stockholm, Tryckt hoos Henrich Keyser.
1647

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> eller boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Kongl. May: til Sverige!

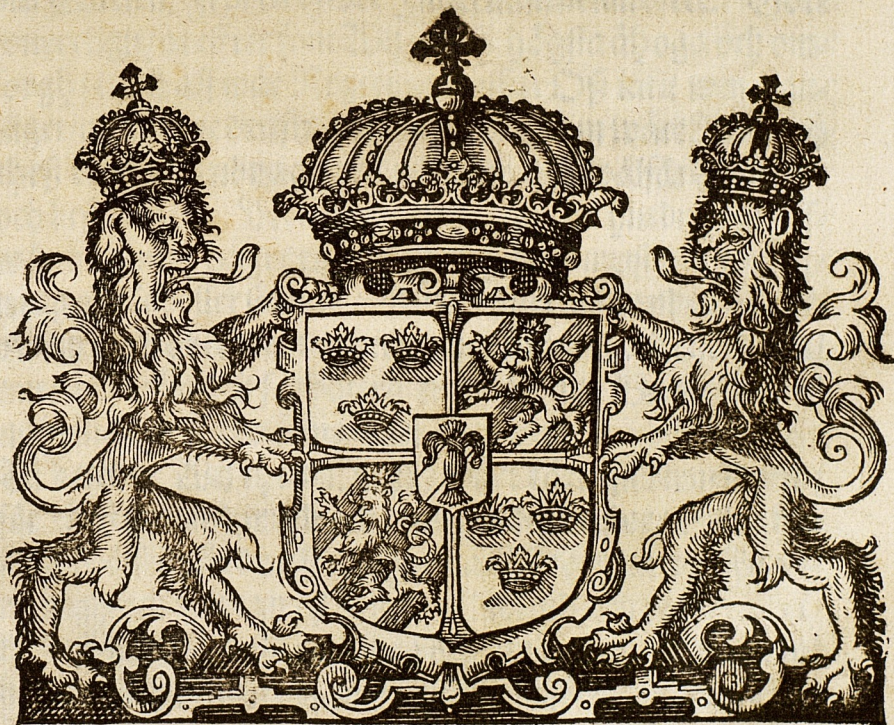
Ordning och Stadga

huru alle Rikszens Inbyggjare sig förhål-
la skole medh Jachter / Diuresång och
Fuglestjutande.

Gjord på Riksdagen i Stockholm!

Åhr

1647.

Tryckt i Stockholm hoos Henrich Keyser.

1700

ROYAUME DE PRUSSE

ROYAUME DE PRUSSE
LE ROY
FRANÇOIS-FRANÇOIS

ROYAUME DE PRUSSE

1700

ROYAUME DE PRUSSE

Mij Christina

medh Gudz Nådhe/
Sweriges / Gøthes och
Wendes vthkorade Drott-
ning och Arsfurstinna /

StorFurstinna til Finland / Hertiginna vthi Estland
och Carelen / Fröken öfwer Ingermanneland / etc. Göre
witterligt / at effter som Wij medh högsta åhoga och om-
sorgh i tijdh aff vår Regering / haffue Dß låtit vara an-
läget / alt thet at driifwa och befordra / som vårt Rike och
thess trogne Inbyggjares nåhring och wålsfård syncker
och befrämier; Men twert emot / thet at hindra och aff-
wånda / som i någre måtto theres vpkompsi och förbät-
tring affstär eller siuhar. Alltså öffuerwägandes alle be-
qwem- och obeqwemligheter / som finnas / och therhoos /
anten synckia och förbättra wåre trogne Underståares
nåhring och förkoffring / eller then beswåra och tryckia ;
Eå befinne Wij thetta Rike / vårt kære Fädernesland /
för thess storleef / widd och margfaldighe store Skoghar
skuld / öffuerflöda aff allehanda Skogzdiur och Fugel /
nyttigh och nödigh til södan / klådnad och wederauwe-
kelse / så och til Landzens åhra och prydnung. Ther emot
haffuer och Naturen sampt tillsällen aff Skogarne / Ber-

2

gen /

gen/Dalarne och Moraszen giffuit wild och skadediur
ren/enkammerligen Bیدنار och Wargar/sine näste och
läger/så och bequemligghet at göma och vppehålla sigh/
och at skada så them andre Creaturen/ som hemtamme
Bostapen; Hwarföre och menige Man ingen ringa o-
lägenhet och skada tilfogas i theras Huushåld/ och på
theras såå och bostap. Sedan kommer och thet ther
til/ at hwadh som i Lagen helsosamligen är stadgat wor-
det til nyttigh Diurs och Fugels förökning och bewar-
ring/ eller til them andres vthrotelse/ thet är til en deel
kommit aff långligh tijdh och andre olägenheter/i glöms-
sko och försummelse/ deels heelt annorlunda nu en tijdh
giordt och practicerat. Hwarföre til at i tijdh/ och förr än
alle Dordningar tage öffuerhanden / såsom och / til at
hielpa til råtta och sitt bruk igen/ hwadh som rättas och
botas kan. Då haffuer Hennes Kongl. May: thetta
ärendet öffuerlagdt medh sitt elskelighe Riksz Rådth/ så
och medh Rikszens Ständer nu närvarande/ och effter
theras gode inrådande/ til en deel vpreppat och styrckt La-
gen/ til en deel stadgat aff nyo öffuer förb: ärenden och
hwadh ther aff hänger/ såsom äre/ Zachterne/ Diures
fång och Fugelstutande/ på sätt och wijs som följer.

I.

All Höghdiur/ såsom äre / Elgh/ Stort/
och Råå/ skole wara och bliffua öffuer heela Riket besre-
dade/ så at the icke slåås eller fånges aff någon/ medh min-
dre han på frij Zacht är privilegerat, förvthan i effterrefe-
ne

ne Landskap / som äre / Daalt Wästergöthland / Wärmes
land / Dalarne i Bergslagen / Norlanden och Finland /
hwilkes Inbyggjare effterlåtet är / them i laghligg tjdh
at fälla.

I I.

Ingen eho han är / som icke medh Privi-
legio bewijser sin rätt / haffue rätt eller tilstånd medh bys-
sa eller bogha sielff stuta / eller stuta låta allehanda fu-
gel / enkännerligen Tiäder / Orrar / Zerpar / Swaan / Will-
gås / Änder eller andre thesliske: En heller Harar: Men
så wiida Wij thet icke för wisse orsaker skuld i synnerheet
förbudet haffue / tå stände Landemannen fritt på sine
egne åghor och trättan tjdh / at fånga them medh snaror /
och niuta them til sitt behooff.

I I I.

Rapp / och åkerhöns / som icke mycket
länge sedan i Riket införde / stole för allom / som icke privi-
legerade äre / wara befriade och befredade / och ingen fêr
driste sigh / hwar the finnas / at låta fånga them / mycket
mindre at stuta them / weder boot som här effter fölter.

I V.

Mycket mindre driste sigh någhon til / e-
ho han och är / privilegerat eller oprivilegerat, at stuta el-
ler slå Höghdiur så och fugel i Wäre och Chronones
Diuregårdar / och friskallade Parcker / wedh straff som
här effter beskriuffit ståår.

Rid:

V.

Ridderskapet och Adelen som på Jacht och Stiutning äre privilegerade/ the skole haßua rätt och tilstånd at slå höghdiur/ och stiuta låta allehanda fugel/ hwar på sine egne enstulte åghor och skoghar/ så och ther han haßuer part vthi/ så och på theß Håradz Allmänning/ ther han är boende vthi: Men icke wißdare/ medh mindre han Jordh- och Skogzågåndens minne och loff betngar och bewijser. Och sedan alt trättan och loßgifs wentijdh och tijma.

VI.

Allt Höghdiurs fällande/ så och Fugles stiuterij och fångande/ ware allom/ så högom som lågom förbudet och förtaget ifrån Medhfasto och in til Sluffs- messe dagh/ så i thet ene som andre Landskapet/ på thet diur och fugel må haßua tilfålle/ fredat och ohindrat at öka sikh genom Gudz wålsignelse/ i sin rätte och ordentlige Lebetijdh. Allenast at the som i Skåregårdarne boo här medh icke förtages medh Nååt at fånga Stofugelen/ som kommer om then tiden i stoor myckenheet vthan effter/ och mången ther eliest haßuer sin nåbring vthaff/ hwilke så här effter som här til sin rätt bliffuer förbehålle.

VII.

Finnes nu någon så dristigh/ at han slår och fäller höghdiur i wåre Diurgårdar/ eller i någon annars årligmans stångde och hågnade Diurgård; Eller i wåre
frij

friskallade Parcker/ som är enkañerligen/ Sland/ Åland/
Billingen/ Kinestoga/ Edzmern/ Hunne och Halleberg/
eller och ther något syncke/ wedh ett eller annat wårt Slätt
är affmärckt: Och han bliffuer ther öffuer fången/ eller
medh Lagh öffuertngat/ then skal såsom för annan ttuff-
nadt/ thet en begår i en årligh Måns Fågård/ tilliffwet
straffat bliffwa/ eller ther Wij/ eller then saken angår/ Och
til mildheet wil låta beweka/ så skal han åth minsto i frem-
mande Land förstickas/ ther sin brott at förtiåna och bö-
ta/ til then tijdh som honom förstriffuen warda kan.

VIII.

Stiuter eller fångar någon Fugel i Wä-
re eller andre gode Måns diuregårdar eller i förestreffne
wäre Parcker; Han skal såsom för annan heemttuffnat
effter Lagh och stadgar/ Tingförder och straffader warda.

IX.

Fäller någon Sfrålsesman Högdiur/ för-
vthan i the loffgiffne och Artickel i. Nämnde Landskap/
fast thet ån skeer i tillåten och loffgiffuen tijdh/ han skal bö-
ta för en Elgh eller Stort Femtio Daler hwit mynt: för
ett Rådiur Tiugu fem Daler: Men ther han thet fäller
och slår vthi förbudin tijdh/ som är emellan Midfasto och
Sluffsmåssö/ så färdubbla boten.

X.

Slår och fäller Ridderman eller Frel-
sesman/ som på Jacht privilegerat är/ eller låter fälla hög-
diur

diur på annars mans skogh och äghor/vthan loff och minne/ och thet i loffgiffuen tidh och tijma: Han skal gifwa Jordäganden theß sälte Diurs dubble wärde/ effter Måtesmanna ordom/ så frampt the en eliest ther om förlikas/ och ther thet icke steer medh wille/ så stämmes then gerning gjorde eller göra lät/ och så/ther han laghwinnes til saken/ böte sempte dubbel vpsfyllning aff skadan/ Tolff Marcker til trestiptes/ Dß/ Målsäganden och Håradet.

XI.

Fäller någon Ridders/ eller Frelsesman/ eller låter falla Höghdiur på annars Mans äghor/ eller Allmänningar i förbuden tidh/ emellan Midfasto och Dulffmesso/ böte Femtjio Daler för Elgh och Hjort/ så och Tiugu fem Daler för Rådiur/ Dß/ Målsäganden och Håradet. Fäller han eller falla låter/ höghdiur på sine egne äghor och marck i förbuden tidh/ så föres för Tinget/ och böte ther för Elgh och Hjort Tiugu fem Daler/ och för Rådiur Tolff och en halff Daler til trestiptes/ Dß/ Håraden och Håradet.

XII.

Skutter eller fånger/ eller skutta och fångalåter/ någon Ridders eller Frelsesman Hara eller Fugelpå någons annans mans Jordh eller Skogh/ vthan Jordägandens wille och minne/ och thet i loffgiffuen tidh och tijma: Han förlikte sigh medh Jordäganden: Men ther thet icke steer/ vthan at han drages för Tinget/ så betale Jordäganden fugelens rätta wärde effter Måtesmanna

manne ordom/ och böte ther offuan på för Hara/ Tiäder/
Swaan och Willgås Tre Marcker til trestiptes. Ja
tem för Orre/ Jerpe/ Kapp och Akerhøns och annan så
dan Fugel/ för hwar stycke Folf öre Silffuermynnt/ och så
til trestiptes/ Dß/ Häradet och Målsäganden eller An
flagharen.

XIII.

Skiuter eller fångar någon Fugel/ eller
skiuta och fångaläter på annars mans ågor i Lefetjdh:
Han skal fördubbla skadeståndet/ och böta som förr är
sagdt/ om höghdiuren.

XIV.

Alle man haffua loff och minne at fånga/
och slå medh Byssa/ Boga/ Gildre eller på hwariehand
da sätt / thet sigh göra låter / the diuur och fugel som ska
da göra; Som enkañerligen äre Biörn/ Wargh/ Käff/
Loo och Mårdh: Item allehanda Slage Höök/ Gla
da/ och theres lika/ ehwarest en them finna kan. Och
stående hwarium och enom til/ Hudarne eller Skinnen
som them slår/ them at niuta eller försälta åth hwem ho
nom tackes å Landet/ eller i Städerna/ vthan wære Bes
fallningzmåns hinder i någre måtto.

XV.

Til at slå och vthöda Biörn och Wargh/
såsom the skadeligeste Willdiur här i Riket/ haffue Wis
särdeles pålagdt och besalat wår Rikz Jagemestare
B medh

medh sine vnderhaffuande/ at haffua ther en nogha vpsyn och inspection vppå: Och at vpreppa och effterkomma thet som Sveriges Landzlagh Byggninga Balken i thet 21. och 22. Capitlet stadgar och bekriffuer/ om Biornefall/ Nåat och Bargegårdar. Och wele wi at wære Landzhöffdingar i hwart sitt Landzhöffdingedömmes/ så och andre wære Befallningzmån/ hwar i sitt Fougderij och Befallning äre them therothinnan biständighe. Alle the som boo å Landet/ och haffua Roo och Soo/ så och eghen dist och duuk/ the ware sigh Frälsmån/ Skattebönder/ Landboer eller Gåstmån (inge mere än Prester/ Klockare eller Enstaka Swinnor vndantagne) skole vppehålla Nåat fyra sampnar/ och Skallabudh hwar och en/ vthan årtstildnadt: Så och Bargegårdar effter öre och örtigetaal/ och wara tilstädes när påbudit bliffuer.

XVI.

Swilken som en haffuer sitt Nåat färdigt/ när Skallpåbudit bliffuer/ han böte Sex Marcker/ och haffue Nåtet färdigt en Månad ther effter/ wider samma boot. Swilken Man budh får aff Skallefogden och icke kommer tilstädes i rättan tijdh/ böte Sex Marcker. Vår han icke/ en heller står troligen ther han skipader warder/ eller gör olydna/ böte Sex Marcker. Swilken sin Bargegård en färdigh haffuer/ böte Sex Marcker/ och medh vthkråfwande aff thesse böter/ så och alt annat som här til hörer/ hålles effter som Laghen thet i förb. Capitel bekrif-

bestriffuer' och wår Kñtz Jagemestare/sampt Landzhöf-
dingarne effter tilfället thet öffner sin emellan och medh
St allalaget sigh föreena.

XVII.

Vå thet och Skallen/ i hwarie Landskap
ordenteligen och rätt måge anställas/ ty skal wår Kñtz
Jagemestare sielffuer / och igenom sine vnderhaffuade /
medh Landzhöfdingarnes Råd och tilhielp affdecla
Landen i wisse Skallelagh: Så allting sticke och laga/
at thet som til Willdiurens vthödning och förderffuelse
är nödigt och nyttigt / må skaffas widh handen och sät-
tias i wercket: Och skal således anställas i Landzänder-
ne/ at Skallen swara vppå hwar andre/ och hwadh som
aff Willdiuren icke fällas kan/ må fördriffuas äth minste
vthur the Landskap som bäst bebygde och medh booskap
försedde och försorgde äre. Effter som wi wår Kñtz
Jagemestare särdeles thet öffuer vnderätta låta wele.

XVIII.

Skulle och Allmoghen i Landet/ genom
Skiutande eller medh Gilder/ eller medh Bargesiusfwer
eller och genom andre medel kenne dräpa och fälla en/ el-
ler flere Bårdnar eller Bargar: Så/ så frampt thet skeer
på någon Stadzåghor/ skal Borgemestare och Råd i
samma Stadh/ vthur Stadzens medel: Så och å Lan-
det Länsmannen medh Håradz Membden/ vthur Hå-
radzkissan/ giffua äth then som besinnes i sanning Will-
diur slagit haffua/ för hwar gammal Bårdn fyra Da-
ler

ler: För hwar Blörnonge En Daler/ för hwar Bargh
Två Daler/ och för hwar Barghonge En Daler/ och
hwar thet icke finnes i Håradzkriftan/ så äre wij tilfredz/
at så länge thet öffuer anordning bliffuer giord/ så myc-
ket må tagas vthur wåre Rånter i samma Håradh/ thet
wij wåre Fougder här medh bestå wele.

Allt thetta förestreffne/ haffue wij således som förb:
står/ stadgat och förordnad/ och wele/ så och biude här
medh allfuarligen/ at thet alt bliffuer aff alle som här in-
rißes bygga/ boe eller heemwistas/ tryggelighen och w
than hinder efterkommit och fullgiordt i alla sina Punc-
ter/ och at Wår Rixz Jagemästare medh sine vnderhaf-
swande/ så Håradzhöffdingarne sampt Fougderne / och
Länsmånnen hålla thet hand öffuer medh alle flit/ så
fårt hwarion och enom är at vndwiska straffet/ så och
Wår Kongelige hembd och wrede. Til yttermera wisa
so/ haffue Wij thetta medh eghen hand vnderskrifwit/
och witterligen låtit sätta wårt Secret här nedan före.
Stockholm then 22. Martii Åhr 1647.

CHRISTINA,

www.books2ebooks.eu